

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Eva Novacká

Aktivity zamerané na zlepšenie klímy v školskom klube detí

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Eva Novacká

Kontakt na autora: Základná škola, Važecká 11, 080 05 Prešov, evanovacka@gmail.com

Názov OPS/OSO: Aktivity zamerané na zlepšenie klímy v školskom klube detí

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
XII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Lenka Podbehlá

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

výchova v školskom klube detí, klíma oddelenia, nevhodné správanie detí, aktivity na zlepšenie klímy v školskom klube detí

Anotácia

Táto práca je osvedčenou pedagogickou skúsenosťou edukačnej praxe, ktorá vychádza z konkrétnej skúsenosti s tvorivou a inovačnou prácou v školskom klube detí pri riešení problémového a nežiaduceho správania medzi deťmi. Ponúka overené aktivity, ktorých cieľom bolo eliminovať nevhodné správanie, zlepšiť klímu v oddelení. Aktivity sú podrobne metodicky spracované a majú prispieť k zlepšeniu vzťahov medzi deťmi a teda aj k zlepšeniu klímy v oddelení školského klubu detí.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Školský klub detí v systéme mimo vyučovania.	114/2010-KV
Riešenie konfliktných situácií v školách a školských zariadeniach.	808/2012-KV
Aplikácia inovatívnych stratégií v záujmovej činnosti v školských výchovných zariadeniach a špeciálnych výchovných zariadeniach	1310/2014 -KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 VÝCHOVA V ŠKOLSKOM KLUBE DETÍ	7
2 NAŠE ODDELENIE ŠKOLSKÉHO KLUBU DETÍ	11
3 AKTIVITY ZAMERANÉ NA ZLEPŠENIE KLÍMY V ŠKOLSKOM KLUBE DETÍ	15
3.1 Aktivita: Rozhovor v kruhu.....	15
3.2 Aktivita: Ako si nájsť kamaráta.....	16
3.3 Aktivita: Kooperatívna stolička.....	18
3.4 Aktivita: Môj erb.....	19
3.5 Aktivita: Povieť ti to inak.....	21
3.6 Aktivita: Aj hry majú svoje pravidlá – Dopravné značky.....	23
3.7 Aktivita: Zakopeme bojovú sekeru.....	26
ZÁVER	29

ÚVOD

Cieľom dnešnej reformovanej školy je vychovať vzdelaných mladých ľudí, pripraviť ich pre život v nových podmienkach spoločnosti. Právo na vzdelanie tak nedáva možnosť iba na získavanie vedomostí, ale formuje osobnosť mladého človeka aj po emočnej, sociálnej i morálnej stránke.

Východiskom spracovania OPS boli moje zistenia, že pribúda detí, ktoré sa nevedia vhodne prispôbiť kolektívu, primerane komunikovať s okolím, majú problémy so vzťahmi v kolektíve, nevedia riešiť asertívne konflikty, spolupracovať v skupine, pričom by sa rešpektovali a pomáhali si. Vzhľadom k tomu, že tieto nedostatky vidím v každodennej práci v školskom klube detí a mám záujem tento stav ovplyvniť a zmeniť, rozhodla som sa venovať pozornosť tejto problematike v svojej práci s deťmi v oddelení školského klubu detí.

Vstupom dieťaťa do školy a školského zariadenia sa prostredie, v ktorom trávi svoj školský aj mimoškolský čas pre neho stáva dôležitým faktorom, ktorý ho formuje a ovplyvňuje. V tomto prostredí si vytvára určité vzťahy s rovesníkmi, ktoré sú buď pozitívne alebo negatívne. To vplýva na jeho spokojnosť alebo nespokojnosť, čo sa odráža v klíme v oddelení školského klubu detí. Túto klímu môže vychovávateľ v súčinnosti s deťmi pozitívne ovplyvniť aj vhodnými aktivitami, ktoré som spracovala v OPS.

1 VÝCHOVA V ŠKOLSKOM KLUBE DETÍ

Vychádzajúc z toho, že výchova vo voľnom čase plní viaceré funkcie, ktoré majú vplyv na utváranie a formovanie osobnosti dieťaťa som pokladala za potrebné, zámerne a cieľavedome formovať vzťahy medzi deťmi v školskom klube detí (ŠKD), aby som dosiahla reálne ciele prostredníctvom premyslene volených pedagogických prostriedkov. Výchova v ŠKD umožňuje uspokojovanie a kultiváciu potrieb detí, usmernenie, uspokojovanie, rozširovanie a prehĺbovanie ich záujmov, objavovanie a rozvíjanie špecifických schopností. Pre deti pripravujem zaujímavé činnosti a tak sa učia efektívne využívať voľný čas a zároveň si rozvíjajú aj poznanie. Pri týchto činnostiach zažívajú úspechy, ktoré im prinášajú pocit sebauspokojenia, sebarealizácie ako aj pozitívneho sebahodnotenia. ŠKD utvára tiež podmienky na získavanie skúseností s nadväzovaním rovesníckych a ďalších kontaktov a vzťahov práve pri týchto činnostiach. Avšak pre úspešné začlenenie sa do kolektívu je potrebné osvojiť si modely správania a konania, ktoré od detí ako skupiny vyžadujem. Prihliadam na špecifiku skupiny, že na rozdiel od školy v klube nie je dôležitý školský výkon, ale kvalita vzťahov k rovesníkom. ŠKD tak deťom poskytuje priestor na vyskúšanie si fungovania v rámci skupiny. Deti majú príležitosť pozorovať správanie sa členov skupiny, oboznámiť sa s jej štruktúrou a pravidlami, ako aj nájsť si vlastné miesto v nej, čím sa postupne pripravujú na vlastné fungovanie v spoločnosti. Avšak aj tu sa stretávam s rôznymi formami negatívnych javov, ako je slovná a fyzická agresivita alebo šikanovanie. Utvrdila som sa v tom, že práve zameraním činnosti je možné viesť deti k vytvoreniu a osvojeniu si modelov vhodného správania a je možné eliminovať riziko sociálno-patologickej činnosti, aj keď nie je možné doceliť jeho úplné odstránenie.

Aby v ŠKD vládla pozitívna klíma, aby sa deti cítili príjemne, snažím sa vytvárať podmienky a navodiť činnosť tak, aby deti poskytnutý program prijímali dobrovoľne, aby ich voľný čas som naplňala činnosťou, ktorá im prináša uspokojenie, radosť. To samozrejme predpokladá znalosť a rešpektovanie potrieb a prianí detí a schopnosť účinnej motivácie. Ponúkané činnosti by mali byť pestré, zodpovedať záujmom detí, ktoré sa vekom menia. Skúsenosťou môžem potvrdiť, že je nutné prihliadať na vek detí a pripravovanú činnosť pre nich. Pri výchove detí sa snažím v ŠKD viesť ich k aktívnej účasti vo všetkých fázach činností, participácii na plánovaní, príprave, realizácii i hodnotení. Podporujem ich iniciatívu, nápaditosť, kreativitu a samostatnosť, pri čom prihliadam na vytváranie takej štruktúry činností, aby každé dieťa mohlo uplatniť svoje špecifické vlohy a schopnosti a bolo tak v niektorej oblasti úspešné. To dáva predpoklad, že v činnosti, ktorá je dieťaťu blízka, či už športová, umelecká alebo iná, môže dosiahnuť úspech aj dieťa, ktoré ho v školskom prostredí zažíva iba zriedkavo. Práve prostredníctvom záujmovej činnosti tak zažíva pocit radosti, úspechu, uvedomuje si svoju hodnotu, čo môže mať pozitívny vplyv na formovanie jeho zdravého duševného vývoja. Ako vychovávateľka si uvedomujem, že voľný čas by mal byť prežívaný v interakciách s rovesníkmi a priateľmi a každý by mal mať v skupine svoje miesto. Preto ponúkané činnosti by mali deťom poskytovať priestor pre trávenie voľného času v kolektíve, jednotlivé aktivity by mali podporovať spoluprácu, vzájomnú pomoc, uvedomenie si svojho miesta v kolektíve, ako aj svojho prínosu pre kolektív, pre kolektívne dielo. V oddelení ŠKD sa snažím vytvárať pozitívnu klímu tak, aby činnosť v ŠKD vzbudzovala kladné emócie, radosť, uvoľnenie, priateľskú komunikáciu a spoluprácu. Svojim citlivým prístupom a tiež hodnotením sa snažím rešpektovať špecifiká jednotlivých detí, ich možnosti, momentálny stav i potreby.

Podľa odborníkov, je dobré, keď sa každý pedagóg pravidelne zamýšľa a kontroluje ako sa mu darí dosahovať svoje ciele pri práci s deťmi. Platí to aj o vytváraní pozitívnej klímy v oddelení ŠKD. Tým, že sa deti aktívne zúčastňujú na pripravených aktivitách rozvíjajú sa v sociálnej oblasti tak, že sa učia komunikovať, fungovať v malej sociálnej skupine, nadviazať kontakt, požiadať, ale aj poskytnúť pomoc, spolupracovať, hodnotiť vlastný výkon, ale aj výkon iných. Rozvíjajú sa aj v kognitívnej oblasti, že sa obohacujú o vedomosti a poznatky, osvojujú si rôzne zručností a postupy, rozvíjajú trpezlivosť, dôslednosť, tvorivosť ako aj ďalšie vlastnosti. Pri hrách a aktivitách sa významne obohacuje ich prežívanie. Prostredníctvom aktívnej účasti na týchto aktivitách sa oboznamujú s rôznymi prevažne kladnými pocitmi. Na základe určitého úspechu získavajú pocit radosti, seberealizácie a sebauspokojenia, čo významne prispieva k zdravému psychickému vývoju, ako aj k formovaniu zdravého sebavedomia a poznávania vlastnej ceny.

Pripravované aktivity v ŠKD prispievajú k rozvoju jemnej a hrubej motoriky, koordinácie pohybov, zvyšujú odolnosť voči záťaži a únave, zvyšujú kondíciu, a pod. Pri uplatňovaní aktivít zameraných na výtvarný prejav sa rozvíja tiež dôležité estetické cítenie.

Jednou z dominantných činností v ŠKD sú telovýchovné a pohybové aktivity, ktoré deti najviac obľubujú. Preto aj pri vytváraní pozitívnej klímy a zlepšovaní vzťahov medzi deťmi zaradzujem tieto aktivity, pretože ich neoddeliteľnou súčasťou sú zásady a sociálne vzťahy. Súčasťou väčšiny telovýchovných aktivít je výkon a ten je podmienený účasťou všetkých detí v skupine. Nie je síce najdôležitejší, avšak výsledok, výkon a súťaženie upevňuje disciplínu. Pozitívny výchovný výsledok sa dá dosiahnuť aj v nesúťaživých pohybových aktivitách, pri ktorých sa umožňuje intenzívne zapojenie všetkých detí, zvlášť menej fyzicky zdatných a aktívnych detí. Konkrétne aktivity opíšem podrobne ďalej.

Školský klub detí je miestom pozitívneho prežívania a zaujímavých skúseností detí. Preto dbám na kombinovanie aktivít vnútri i mimo budovu s dôrazom na pobyt vonku, v prírodnom prostredí, na prehlbovanie komunikácie a spolupráce medzi deťmi a vychovávateľkou. Slúži na to riešenie problémov pri hrách, pri čom aj iné aktivity prinášajú emocionálne zážitky. Dôraz kladiem na ocenenie výsledkov práce detí, lebo tým pôsobím na ich sebavedomie. Venujem pozornosť aj výchove vzájomnej spolupráce, zodpovednosti za kvalitu spoločnej práce a podporujem vzájomnú účelnú komunikáciu a sociálne vzťahy medzi deťmi, pretože to všetko ovplyvňuje klímu ŠKD.

V školskom klube vstupujú deti do sociálnych väzieb s inými deťmi, vrstovníkmi a vychovávateľkami. Školský klub detí tak predstavuje spolu so školou najvýznamnejšiu časť sociálneho prostredia, lebo rozširuje sociálny život dieťaťa a spoločenskú dimenziu. ŠKD rozširuje spoločenský život dieťaťa a umožňuje mu zaujať adekvátne postavenie v spoločnosti.

Klímu v školskom klube detí môžem presnejšie opísať ako vnímanú podobu aktuálnej klímy ŠKD, ktorá tiež vyjadruje do akej miery je dieťa v ňom spokojné, či si deti dobre rozumejú, aká je konkurencia medzi nimi navzájom, aká je súdržnosť skupiny. Klíma v oddelení ŠKD je tvorená deťmi a vychovávateľkou v interakcii. Nestačí aby som bola ústretová k deťom a dobre s nimi komunikovala. Je potrebné, aby som sa o zverenú deti čo najlepšie starala. To znamená, dbať na pozitívnu klímu v oddelení, podporovať túto klímu a byť v strehu, aby všetky jej zložky dobre fungovali, rozhodovať o pravidlách ŠKD

v prospech dlhodobých cieľov, v prospech celku. Klíma v oddelení ŠKD sa prejavuje nielen v súdržnosti oddelenia, ale aj vo vzájomnej tolerancii a znášanlivosti detí, v prispôbení skupiny záťaži nových podmienok.

Pozitívna klíma v oddelení ŠKD vzniká tam, kde je umožnené samostatné objavné učenie, z ktorého má dieťa radosť. Kladú sa požiadavky odpovedajúce individuálnym schopnostiam dieťaťa a podporuje sa rozvoj osobnosti. Dieťa má tak istotu, že bude akceptované a môže zažiť úspech. Práve detská skupina je miestom spoločenského uplatnenia pre dieťa, v ktorej sa takmer denne pohybuje, najmä v mladšom a strednom školskom veku, keď záujem o kolektív vrcholí. Vylúčenie zo spoločnosti ostatných detí alebo dokonca posmech bolí dieťa v tomto období oveľa viac. Potreba kontaktu s rovesníkmi je pokladaná za najvýznamnejšiu potrebu školského veku. Skúsenosti s rôznymi kamarátskymi vzťahmi slúžia ako nevyhnutný predpoklad pre neskorší rozvoj hlbokého priateľstva. Každé dieťa v školskom veku chce byť akceptované rovesníckou skupinou. Pre rozvoj prijateľného seba hodnotenia je v tejto dobe dôležitý nie len úspech v škole, ale i úspech medzi deťmi. Deti školského veku hodnotia svojich rovesníkov podľa zjavných prejavov, vo vzťahu k očakávaniu, ale i podľa toho, či sú im ich prejavy príjemné alebo nie. Určitú úlohu plní aj vlastníctvo obľúbených vecí ako napr. rôzne hry, ktoré zdvíha sociálnu prestíž dieťaťa. Deti obvykle uprednostňujú z rovesníkov tých kamarátov, ktorí zodpovedajú ich očakávaniu. Prijateľný môže byť aj ten, kto vie všetko, má správne oblečenie, i toto môže ovplyvňovať správanie medzi deťmi a následne aj klímu v ŠKD.

Vychovávateľovi nemožno uprieť dôležitú úlohu pri výchove dieťaťa, pretože sa podieľa na formovaní vhodných sociálnych vzťahov, ktoré vplývajú na formovanie vzťahov medzi deťmi. Pri svojej práci s deťmi sa inšpirujem námetmi pre vytvorenie lepších vzťahov medzi deťmi, ktoré rozpracoval Mareš (2001, s. 61).

- snažiť sa, aby súdržnosť v oddelení vzrastala a celkove prevažovala pozitívna orientácia skupiny,
- organizovať akcie i mimo ŠKD, aby sa deti a vychovávateľka poznali v inom sociálnom prostredí,
- zaraďovať do činnosti výchovy určité situácie, keď deti musia skôr spolupracovať ako súťažiť,
- pripravovať úlohy, ktoré je možné riešiť v skupinách,
- viesť deti, aby vedeli vhodným spôsobom riešiť medziľudské konflikty,
- cielene eliminovať zo života oddelenia ŠKD prejavy agresie, šikanovania a pod.

Vychovávateľovi by malo záležať na tom, aby vzťahy medzi deťmi boli priateľské, nekonfliktné, aby radi navštevovali ŠKD, učili sa spolupracovať pri činnostiach, aby si pomáhali a vedeli oceniť nielen seba za výkon, ale aj ostatných. Z toho dôvodu je potrebné, aby venoval tejto problematike náležitú pozornosť, keďže aj on je spolutvorcom klímy v školskom klube detí.

K vytváraniu dobrej klímy sa snažím prispievať aj tak, že sa usilujem o to, aby bola v oddelení dôvera medzi mnou a deťmi a deťmi navzájom. Deti sa tak cítia bezpečne, uvoľnenejšie a vzájomnú kooperáciu považujú za samozrejmu. Nesmie chýbať tiež oceňovanie, povzbudzovanie detí. Denne sa zaujímam o dianie v oddelení, prečo sa tak deje, čo je príčinou diania, čo vyvoláva isté postoje detí. Problémy spolu s deťmi potom analyzujem, hľadáme riešenia, vyvodíme poučenia z problému. Využívam tiež tvorivé

výchovné pôsobenie, ktoré má na deti motivujúci vplyv, aj na vzájomné vzťahy medzi deťmi. Pre ovplyvňovanie klímy je veľmi významné, ak k deťom pristupujem nielen ako vychovávateľka, ale ako človek, ktorému záleží na každom dieťati v oddelení, na jeho práci, aby oddelenie ŠKD prosperovalo, aby deti boli spokojné a priateľské voči sebe. Vzťahy medzi deťmi veľmi ovplyvňujú klímu a zvlášť u niektorých starších detí môžu byť najväčšou motiváciou prečo chodiť do ŠKD.

Medzi vychovávateľkou a deťmi sa postupne každodenným stykom, vzájomným poznávaním a zblížovaním vyvíja vzťah, ktorý môže kladne, ale tiež záporne ovplyvňovať úspešnosť pedagogického pôsobenia i vývoj osobnosti dieťaťa. Kladný vzťah k pedagógovi vzbudzuje u detí citovú odozvu a dôveru, ktorá sa môže preniesť na priaznivý vzťah k celkovému zariadeniu ŠKD. Výchovno-vzdelávacie pôsobenie vychovávateľky by malo byť pre deti prirodzené, zaujímavé a radostné. Je zrejmé, že podľa informácií dieťaťa hodnotia ŠKD i rodičia.

Stotožňujem sa s názorom Hájka (2007, s. 33), že úspešná výchova môže prebiehať len v pokojnej, radostnej a pohodovej atmosfére, naplnenej porozumením a kladnými emóciami. Preto aj ja, svojimi postojmi a zručnosťami, sa snažím vytvárať pozitívnu atmosféru v oddelení ŠKD. O tom, či jej pôsobenie bude v konkrétnych situáciách úspešné, nerozhoduje len predstava a naučené modelové situácie, ale aj reálna schopnosť primerane a funkčne vo vzniknutých situáciách reagovať. Preto sa snažím poznať svoje deti a vzťahy medzi nimi, pretože túto znalosť môžem využiť v prospech svojho pozitívneho pôsobenia.

Ovplyvňovať klímu v ŠKD môžem iba na základe spolupráce všetkých jej aktérov – vychovávateľky a detí. Pokiaľ som chcela docieľiť zmenu v klíme v oddelení, musela som najprv rozhodnúť, v ktorých oblastiach by bolo potrebné klímu zmeniť k lepšiemu a vybrať oblasti, kde bolo treba momentálny stav udržať. Potom som premyslela postupy, ktoré by viedli k zlepšeniu klímy v ŠKD.

Snažila som sa znížiť súťaživosť v oddelení a zvýšiť súdržnosť. Upraviť svoje správanie tak, aby z neho bola jasná snaha pochopiť deti a pomôcť im. Rozprávať s deťmi o ich problémoch predovšetkým mimo skupiny, obmedziť kritiku problémových detí pred celým oddelením. Usilovala som sa o to, aby deti v oddelení zlepšili svoje postoje k problémovým deťom.

Keďže deti v oddelení ŠKD sa nesprávajú rovnako a narúšajú klímu, mohla som uskutočniť nápravu napr. priateľským hlasom, akceptovaním detí, obracaním sa na nich s požiadavkou a dôverou, nie príkazom a nariadeniami. Potrebné bolo reagovať na nežiaduce správanie a prejavy čo najskôr, vymedziť hranice správania detí. Dbať na to, aby požiadavky plnili všetci v oddelení a nezabúdať na ocenenie, pochvalu za splnenie týchto požiadaviek.

Všetky tieto podstatné informácie o vytváraní pozitívnej klímy v oddelení ŠKD podložené odbornou literatúrou som sa snažila uplatniť, keďže som opakovane riešila problémy správania detí, vzťahov medzi nimi navzájom, ale aj určité napätie v oddelení. Na základe výsledkov, ktoré som získala vyplneným dotazníkom deťmi nášho oddelenia som premyslela postup a pripravila aktivity, ktoré som s deťmi realizovala v priebehu školského roka s cieľom ovplyvňovať alebo udržiavať klímu nášho oddelenia. Niektoré vybrané aktivity predkladám v OPS.

2 NAŠE ODDELENIE ŠKOLSKÉHO KLUBU DETÍ

Počas mojej pedagogickej praxe som niekoľko rokov pracovala aj ako koordinátor drogovej prevencie a iných sociálno-patologických javov, takže problematika správania detí mi bola a je blízka. Často som v práci využívala dotazníky na zistenie problémov. Preto som pripravila dotazník aj na zistenie klímy v mojom oddelení, pričom som sa inšpirovala autormi Lašekom a Marešom. Bol určený deťom štvrtej triedy základnej školy, ktoré navštevovali ŠKD. Snažila som sa zistiť, aká je atmosféra v našom oddelení a na základe výsledkov usmerňovať našu činnosť a aktivity.

Pre ilustráciu uvádzam vety, na ktoré deti odpovedali:

1. Deti bavia činnosť v našom oddelení.
2. V našom oddelení sa deti navzájom bijú.
3. Deti v našom oddelení často súťažia, aby sa dozvedeli, kto z nich je najlepší.
4. Učenie v našom oddelení je ťažké, máme veľa práce.
5. V našom oddelení je každý mojim kamarátom.
6. Niektoré deti v našom oddelení sú nešťastné.
7. Deti v našom oddelení si nechcú navzájom požičiavať svoje veci.
8. Mnoho detí z nášho oddelenia si praje, aby ich práca bola lepšia, ako práca ostatných detí v oddelení.
9. Veľa detí z nášho oddelenia si dokážu urobiť prácu bez cudzej pomoci.
10. Niektoré deti v našom oddelení nie sú mojimi kamarátmi
11. Deti z nášho oddelenia majú radi naše oddelenie ŠKD.
12. Veľa detí robí ostatným v oddelení naschvál zle.
13. Niektorým deťom v našom oddelení je nepríjemné, ak nemajú také dobré výsledky ako ostatné deti.
14. V našom oddelení vedia dobre pracovať len bystré deti.
15. Všetky deti v našom oddelení sú mojimi dôvernými priateľmi.
16. Niektorým deťom sa v našom oddelení ŠKD nepáči.
17. Určité deti v našom oddelení vždy chcú, aby bolo po ich, aby sa im ostatné deti prispôbovali.

18. Niektoré deti v našom oddelení sa vždy snažia urobiť prácu lepšie ako ostatní.

19. Práca v ŠKD je ťažká.

20. Deti v našom oddelení sa kamarátia.

21. V našom oddelení je veselo.

22. V našom oddelení sa deti dosť hádajú.

23. Niektoré deti v našom oddelení chcú byť vždy najlepší.

24. Väčšina detí v oddelení vie, ako majú v ŠKD pracovať.

25. Deti v našom oddelení sa medzi sebou kamarátia.

Mojou snahou bolo pomocou piatich premenných zistiť:

1. Spokojnosť v oddelení – zisťoval sa vzťah detí k oddeleniu ŠKD, miera spokojnosti, pohody. Otázky č. 1, 6, 11, 16, 21
2. Konflikty v oddelení – zisťovali sa komplikácie vo vzťahoch medzi deťmi, miera napätia, hádok, bitiek. Otázky č. 2, 7, 12, 17, 22
3. Súťaživosť v oddelení – zisťovali sa konkurenčné vzťahy medzi deťmi, miera snahy vyniknúť, prežívanie neúspechov v škole. Otázky 3, 8, 13, 18, 23
4. Náročnosť činnosti – zisťovalo sa, ako deti prežívajú nároky ŠKD, do akej miery sa im činnosť zdá namáhavá. Otázky č. 4, 9, 14, 19, 24
5. Súdržnosť oddelenia – zisťovali sa priateľské a nepriateľské vzťahy medzi deťmi, miera pospolitosti danej skupiny. Otázky č. 5, 10, 15, 20, 25

Dotazník bol anonymný, deti zakrúžkovali či sú chlapec alebo dievča. Pri otázkach vyberali z možností ÁNO - NIE - X (v prípade, že sa nevedeli jednoznačne rozhodnúť).

Vyhodnocovanie prebiehalo podľa nasledujúcich zásad:

Odpovede sa prevádzali na číselné hodnoty.

Za zodpovedanú otázku Áno bolo skóre 3 body.

Za zodpovedanú otázku NIE bolo skóre 1 bod.

Ak sa dieťa nevedelo rozhodnúť, v prípade nezodpovedania otázky, buď zaznačilo obe alebo ich obe preškrtnulo, bolo skóre 2 body.

V piatich vybraných otázkach č. 6, 9, 10, 16, 24 sa odpovede skórovali naopak. Za ÁNO bolo skóre 1 bod a za NIE boli 3 body.

Vynechané alebo obe preškrtnuté odpovede som skórovala tiež 2 bodmi.

Hodnotu každej premennej t. j. piatich u dieťaťa som získala tak, že som spočítala počet bodov v príslušnej päťici odpovedí. Hodnota každej oblasti premennej tak dosahovala od 5 bodov, čo bolo minimum a maximálne do 15 bodov.

Údaje za celé oddelenie som získala tak, že som vypočítala aritmetický priemer pre každú z piatich premenných.

Ak výsledky v premenných spokojnosť a súdržnosť oddelenia dosahovali hodnoty:

13,1 – 15 bodov, klíma bola výborná

10,1 – 13 bodov, klíma bola dobrá

7,1 – 10 bodov, klíma bola slabšia

5 – 7 bodov, klíma bola nevhodná

Čím boli hodnoty skóre premenných spokojnosť a súdržnosť vyššie, tým bola klíma oddelenia lepšia.

Ak výsledky v premenných konflikty medzi deťmi, súťaživosť a náročnosť činnosti dosahovali hodnoty:

13,1 – 15 bodov, klíma bola nevhodná

10,1 – 13 bodov, klíma bola slabšia

7,1 – 10 bodov, klíma bola dobrá

5 – 7 bodov, klíma bola výborná

Čím boli hodnoty skóre premenných konflikty, súťaživosť a náročnosť vyššie, tým bola klíma oddelenia horšia.

O pozitívnej klíme oddelenia vypovedali vysoké hodnoty skóre (13 až 15) v premenných spokojnosť a súdržnosť oddelenia a nízke hodnoty skóre (5 až 7) v ostatných premenných.

Na základe výsledných hodnôt, ktoré som získala pri meraní jednotlivých premenných v mojom oddelení ŠKD som zistila, že:

1. Spokojnosť detí v oddelení, vzťah detí k svojej skupine ako aj miera spokojnosti poukázali na dobrú klímu. Tieto hodnoty ma upozornili, že je potrebné venovať pozornosť spokojnosti detí v oddelení ŠKD.

2. Konflikty v oddelení, komplikácie vo vzťahoch medzi deťmi, miera napätia, hádok, bitiek preukázali dobrú klímu v oddelení. Hodnoty nasvedčovali, že v našom oddelení sa vyskytujú spory, hádky ako aj bitky. Preto z tohto zistenia bolo zrejmé eliminovať nezhody medzi deťmi.

3. Súťaživosť v oddelení, konkurenčné vzťahy medzi deťmi, miera snahy vyniknúť, prežívanie neúspechov poukázali na slabšiu klímu v našom oddelení. Z toho mi vzišla potreba, venovať sa vzťahom medzi deťmi v tejto oblasti.

4. Pri náročnosti činnosti deti uviedli, že prácu v oddelení nepocitujú ako náročnú ani ťažkú. Výsledok som vyhodnotila ako výbornú klímu v našom oddelení. Bol to signál pre mňa, aby som ďalej pripravovala pre deti činnosti, ktoré ich tešia, majú z nich radosť, zažívajú úspech.

5. Súdržnosť oddelenia, priateľské a nepriateľské vzťahy medzi deťmi, miera pospolitosti vykazovala slabšiu klímu. Výsledok naznačoval, že v oddelení bola miera pospolitosti skupiny slabá, vládli tu nepriateľské vzťahy. Pre zlepšovanie klímy v tejto premennej bolo potrebné zamyslieť sa nad možnosťami na jej zlepšenie.

Všetky zistenia, ktoré som uskutočnila po prvom mesiaci nového školského roka s deťmi, ktoré som prevzala, ma viedli k zamysleniu ako postupovať pri skvalitňovaní mojej práce a vytváraní dobrých medziľudských vzťahov v našom oddelení ŠKD.

3 AKTIVITY ZAMERANÉ NA OVPLYVNĚOVANIE KLÍMY ŠKD

Na základe zistených skutočností pomocou dotazníka, ale samozrejme aj z pozorovaní detí pri činnostiach, som sa sústredila na výber riešení, ktorými bolo možné dosiahnuť zlepšenie vzťahov medzi deťmi. Rozhodla som sa implementovať do činnosti oddelenia aktivity, ktoré by prispeli k zlepšeniu priateľských vzťahov medzi deťmi, eliminovali konflikty, hádky, viedli deti k spolupráci a tým aj k zlepšeniu klímy v našom oddelení ŠKD.

3.1 Aktivita: Rozhovor v kruhu

Autor: vlastný zdroj

Vek: 9 – 10 rokov

Čas trvania: 15 min.

Cieľ: Uviest' úspechy a neúspechy z dopoludňajšej činnosti v škole.

Vyjadriť svoj postoj k úspechom aj neúspechom iných.

Vytvoriť kruh zo stoličiek na rozhovor.

Význam sociálnych zručností a pravidiel spolužitia sme si denne vysvetľovali primeraným spôsobom v kruhu, ktorý bol súčasťou našej činnosti. Tento rozhovor prebiehal po naobedovaní, ako úvodná činnosť.

Tým, že sme sedeli v kruhu, mali sme vzájomný očný kontakt, mohli sme nerušene komunikovať, výrazne sme rozvíjali komunikačné zručnosti a trénovali sme tiež schopnosť aktívneho počúvania. Kruh vyjadroval rovnocennosť vzájomných vzťahov, tým, že nemá začiatok, ani koniec. Všetci sme sedeli v približne rovnakej výške. Rozhovory v kruhu nenásilne preladili deti na popoludňajšiu činnosť v ŠKD tým, že im umožňovali vyjadrovať svoje pocity, zážitky, úspechy, prípadne neúspechy z dopoludňajšieho vyučovania alebo, ktoré zažili počas víkendu, doma, ale aj pri riešení konkrétneho problému.

Boli to vlastne zážitkové aktivity, kde deti mali možnosť hovoriť o veciach, ktoré ich trápia, s ktorými sa daný deň stretli v škole, alebo pred tým v inej sociálnej skupine napr. aj v rodine. Je známe, že na takúto pravidelnú aktivitu nie je v škole, ale aj v ŠKD formálne vyhradený priestor. Postupne sa v skupine detí vytvárali vzťahy dôvery a posilňovali sa pravidlá skupinového spolužitia. Uvedomovala som si nutnosť uplatňovania partnerského prístupu, úlohu pozitívne podporovať u detí dodržiavanie dohodnutých pravidiel spolužitia a to najmä aktívne počúvanie, dôveru, vzájomnú úctu, pravdivosť tak v slovách ako aj v činoch a najlepší osobný výkon.

Aktivitu sme denne ukončili reflexiou a oceňovaním, t.j. hodnotiacou chvíľkou.

Reflexia:

„Čo som si uvedomil? Čo majú deti v našom oddelení spoločné? Zaznamenal podľa vás niekto posun k lepšiemu vo svojom výkone alebo správaní? Ako si sa cítil, keď ťa hodnotili? Vedel si správne ohodnotiť spolužiaka?

Darí sa vám dodržiavať stanovené pravidlá? Ktoré sú porušované najčastejšie? Koho by ste chceli pochváliť, že už sa snaží rešpektovať pravidlá skupiny? Aké pravidlá spolužitia v našom oddelení uplatňuješ ty?

Aktivitou sme rozvíjali aj poznanie detí, aké sociálne zručnosti sa v skupine uplatnili. Pozornosť sme vždy venovali aj oceneniu, pochvale. Príklady oceňovania v oddelení:

„Oceňujem Deniska, že si sústredene celý čas počúvala a neskákala si hovoriacemu do reči. Páčilo sa mi, že Braňo bol úprimný a povedal nám o svojom neúspechu v škole a ostatní vyjadrili námety, čo musí urobiť, aby dosiahol úspech.“

Zhodnotenie aktivity: Deti si zvykli na naše sedenia v kruhu. Radi sa pochválili s dobrými výsledkami v škole, ale spočiatku hneď označili aj neúspešné deti, preto sme sa naučili pri našich rozhovoroch hovoriť o sebe. Tiché deti som zapájala do aktivity, lebo sa ich snažil predbehnúť niekto akčnejší. Naučili sme sa rešpektovať a dať priestor aj iným.

3.2 Aktivita: Ako si nájsť kamaráta

Autor: modifikované podľa Eleny Lisej

Vek: 9 rokov a viac

Čas trvania: 55 min.

Pomôcky: baliaci papier, vystrihnuté tváre ľudí zo starých časopisov, lepidlo na papier, fixky

Ciel': Formulovať pravidlá pre dobrého kamaráta.

Vyjadrovať osobné pocity a postoje ku kamarátstvu.

Zhotoviť obraz s obrázkami tvári a bludiskom čiar.

Priebeh aktivity:

Riadená diskusia 5 min.

V riadenej diskusii som uviedla, že v našom živote je viac ľudí, ktorých máme radi a ktorí majú radi nás. Jedni z nich sú rodina, ďalší sú kamaráti. S kamarátmi môžeme hovoriť o veciach, ktoré iným buď nechceme povedať, alebo sa hanbíme, alebo je nám to trápne. Kamarát nám pomôže, podrží nás. Kamarátov nemusí byť veľa, hlavne aby boli dobrí. Sú ľudia, ktorí majú viac kamarátov, s každým sa zdravia, na každého sa usmievajú, ale keď príde nejaká zložitá situácia, kedy im treba pomôcť, zrazu sa nikto nenájde. Na druhej strane sú ľudia, ktorí majú len jedného či dvoch kamarátov, ale zato sa na nich môžu vo všetkom spoľahnúť.

Deti odpovedajú na otázky:

Aký by mal byť dobrý kamarát?

Čo je pre kamarátstvo najdôležitejšie?

Je kamarátstvo, keď spolu robíme zlé veci? Alebo keď jeho zlé veci tolerujem?

Môžem kamaráta aj kritizovať? Nájst' odvahu povedať, keď mi niečo vadí? Mám strach, že ho vtedy stratím?

Po odpovediach detí, ktoré som v niektorých prípadoch musela usmerniť, najmä čo sa týkalo tolerovania zlých vecí ako bitky, hádky, ubližovanie druhým, predbiehanie sa, nezáujem o iných a podobne, nasledovala inštrukcia k skupinovej práci.

Technické inštrukcie k tvorbe: Deti v skupinách tvorili veľké bludisko. Mali spoločne hľadať najvhodnejší postup pri kresbe veľkého obrazu, dohodnúť sa na postupe od lepenia tvári na okraj obrazu po kresbu bludiska fixkou (každé dieťa malo pre tvorbu svojej cesty svoju farbu). Cieľom bolo vytvoriť zložitú spleť kl'ukatých čiar, ktoré mali byť veľmi zamotané, ale bolo možné sa nimi preplieť od jednej tváre k druhej. Zároveň bolo nutné spoločnú tvorbu dohodnúť tak, aby si kresliči vzájomne nezavadzali. Hľadali cestu od jedného človeka k druhému, trochu tak blúdili v zložitých medziľudských vzťahoch. Zároveň mali rozmýšľať nad rozdielnymi typmi ľudí na obraze, či sa k sebe hodia, či by sa chceli práve oni kamarátiť.

Realizácia:

Pri spoločnej kresbe bludiska pracovali deti, ktoré sa spolu hrávali, ale boli k nim pridelené aj iné deti. Na kraj bludiska lepili tváre ľudí, ktorých si vybrali z reklám, časopisov, novín. Potom si prezreli celý obraz a hodnotili sympatie prípadne nesympatie k jednotlivým ľuďom a formulovali, čo ich zaujalo. Hľadali to, čo ich na konkrétnom človeku zaujalo. Potom vybrali dva obrázky, ktoré spojili zložitou cestou. Mohli robiť opakované zákruty, čo ich veľmi bavilo. Vyberali tých, o ktorých si mysleli, že by sa chceli kamarátiť. Deti sa počas tvorby rozprávali, navzájom argumentovali, prečo si vybrali tú či onú tvár, čím ich konkrétny obraz priťahol alebo odradil. Deti tvorili približne 25minút. Na ceste bludiskom deti potrebovali čas a trpezlivosť.

Celý obraz nakoniec poukazoval na zložitost' ľudských vzťahov a na zložitú hľadanie cesty od jedného k druhému. Cesta obrazom mala deti, ktoré blúdili pobaviť, ale tiež doviest' k zamysleniu, že kamarátstvo je veľká hodnota, ktorú by sme mali chrániť a pestovať.

Reflexia (15 min): Po ukončení práce si deti pozorne obraz prezreli a vyskúšali, či nájdu prepojenie kamarátov, ktorých farebne spojili čiarami. Spoločne domýšľali príbehy ľudí na obraze, pričom boli vedené k tolerancii, k hlbšej úvahe nad rozdielnymi ľudskými tvármi. Odhadovali do akej miery ľudská tvár prezrádza povahu človeka.

Odpovedali na otázky:

Ako sa vám pracovalo v skupine? Koho by ste chceli oceniť a za čo?

Kto je spokojný so svojou prácou nech zdvihne ruku.

Zhodnotenie aktivity: Deti najprv chceli pracovať len s tými, s ktorými sa kamarátia. Po mojom vysvetlení, že všetci tvoríme skupinu s jedným cieľom, si prácu v skupine rozdelili a pracovali podľa inštrukcií. Boli samostatné, tvorivé, téma medziľudských vzťahov ich zaujala. Deti dokázali hovoriť aj o pocitoch, ktoré vyčítali z obrázkov. Túto aktivitu hodnotím veľmi pozitívne. Bola som veľmi milo prekvapená, keď po jej realizácii som videla na ihrisku, ako sa deti bez problémov dokázali spoločne hrať a to aj chlapci s dievčatami.

Obrázok 1 Ako si nájsť kamaráta

Prameň: vlastný archív

3.3 Aktivita: Kooperatívna stolička

Autor: modifikované podľa Ivana Šircová

Vek: 7- 10 rokov

Čas trvania: 30 min.

Pomôcky: stoličky, hudobný nástroj alebo CD

Cieľ : Dodržiavať pravidlá pri hre podľa inštrukcií.

Spolupracovať pri jednoduchých skupinových pohybových činnostiach.

Vyjadriť svoje pocity z hry. Pohybovať sa podľa hudby.

Priebeh aktivity:

Deti si vzali svoju stoličku a postavili ju k sebe operadlom tak, aby bol zo stoličiek vytvorený kruh. Potom si sadli na svoju stoličku. Pustila som im nahrávku. Keď začala znieť hudba, vstali a chodili okolo stoličiek za sebou, pričom sa nesmeli ich dotýkať. Držať sa mali aspoň 1 meter od nich. Keď pesnička prestala, snažili sa sadnúť na najbližšiu voľnú stoličku. Stoličky sme postupne odoberali. Kto si nestihol sadnúť na voľnú stoličku, musel zostať stáť. Ten, kto sedel, mohol mu pomôcť tak, že ho zavolá k sebe a dovoľí mu sadnúť na kolená. Deti sa spravidla predbiehali, nielen v tom, kto si prvý sadne na ostávajúce stoličky, ale i v tom, kto vezme na kolená čo najviac detí. Hra skončila, keď sa podarilo usadiť všetky deti na poslednú stoličku.

Reflexia:

Po skončení deti prejavovali radosť. Deti odpovedali na otázky:

Aké zážitky ste mali zo situácií pri hre?

Aké to bolo, keď sa ti nepodarilo získať voľnú stoličku?

Pamätáš sa, kto ti pomohol ako prvý?

Pomáhal/a si ty niekomu? Prečo?

Zhodnotenie aktivity: Počas hry som si všímala, kto najčastejšie poskytoval ako prvý pomoc, komu sa nedarilo získať žiadne miesto. Keď bolo potrebné, tak som deti povzbudzovala, aby sa snažili pomáhať ostatným a hra získala spád. Hru sprevádzalo napätie a radosť, dokiaľ nebol nikto odmietaný.

Na záver som vyjadrila spokojnosť, ale aj výhrady s tým, ako si deti počínali. Vyjadrila som ocenenie nad tým, ako si dokázali pomáhať, keď to bolo potrebné.

Poznámka: Pri tejto aktivite treba dávať pozor na bezpečnosť detí a usmerňovať ich spontánnosť.

3.4 Aktivita: Môj erb

Autor: Elena Lisá

Vek: 10 rokov

Čas trvania: 50 min.

Pomôcky: výkres, farbičky, fixky

Ciel': Poukázať na rovnaké a zistiť odlišné záujmy a vlastnosti detí.

Vytvoriť svoj erb. Prezentovať svoj erb skupine.

Oceniť originálne stvárnenie záujmov a vlastností.

Riadená diskusia 5 min.

Najprv sme krátko diskutovali o tom čo je erb, či už nejaký videli. Deti správne reagovali, že mestá majú svoje erby. Sprostredkovala som deťom informáciu, že prvým, mestom na svete vôbec, ktoré dostalo erb samostatnou listinou boli Košice v roku 1369. Naše mesto Prešov dostalo erb v roku 1453. Deti opísali erb nášho mesta Prešov.

Niektoré deti vedeli, že aj niektoré rody mali svoje erby, ba dokonca uviedli, že ich majú niektorí aj v súčasnosti. Uviedla som, že erb bol vždy symbolom. Pomocou symbolov, obrázkov, predmetov skutočného života viac alebo menej výstižne charakterizuje svojho majiteľa, niektoré jeho vlastnosti, pozoruhodné udalosti v jeho živote.

Priebeh aktivity:

Deti si pozreli erby, ktoré som im pripravila pre inšpiráciu. Najprv si navrhli a nakreslili tvar erbu. Potom ho rozdelili na štyri časti a do každej časti nakreslili obrázok. Každé dieťa kreslilo svoj erb, ktorý ho čo najlepšie charakterizoval. To znamená cez symboly, obrázky znázornili aké majú záujmy, čo radi robia vo voľnom čase, aké majú vlastnosti, s kým trávia svoj čas najradšej, čo majú radi a pod. Pomáhala som im s vyjadrením symbolu, keď ma deti požiadali o pomoc, alebo som potvrdila správnosť ich nápadu. Potom sme si posadali späť do kruhu a prezerali si erby, ktoré deti potom prezentovali. V prípade nejasností sa ostatní pýtali na veci, ktoré im z obrázkov neboli jasné.

Reflexia:

Komu sa erb vydaril a je s nim spokojný?

Ktorý erb sa vám najviac páčil?

Spoznali by ste podľa erbu člena našej skupiny?

Všimli ste si, ktoré obrázky sa najviac vyskytovali?

Ktoré obrázky boli odlišné?

Kto mal najoriginálnejší obrázok?

Koho by ste chceli oceniť za krásnu tvorbu erbu?

Naším cieľom bolo poukázať, že aj keď je každý erb jedinečný, máme isté spoločné charakteristiky, prostredníctvom ktorých by sme vedeli vytvoriť menšie skupinky s rovnakými alebo podobnými záujmami, alebo vlastnosťami.

Zhodnotenie aktivity: Deti boli so svojimi erbmi spokojné. Dokázali aj podľa erbu spoznať spolužiaka. Najviac o tom napovedali športové činnosti a záujmy, ktorým sa deti venujú. Deti vytvárali originálne nápady, pracovali s radosťou. Tešili sa z výsledkov svojej práce, ale vedeli oceniť aj ostatné deti, čo bolo veľmi pozitívne. Aj podľa tejto

realizovanej aktivity môžeme skonštatovať, že takéto tvorivé činnosti sú veľmi vítané a hlavne rozvíjajú sociálne zručnosti detí.

Odporúčenie: Na túto aktivitu môže nadväzovať aj spoločná tvorba erbu nášho oddelenia ŠKD.

Obrázok 2 Môj erb

Prameň: vlastný archív

3.5 Aktivita: Poviem ti to inak

Autor: Elena Lisá

Vek: 9 rokov

Čas trvania: 50 min.

Pomôcky: bežne vybavená trieda, herňa

Cieľ: Rozvíjať vyjadrovacie schopnosti.

Vyjadrovať svoje pocity prijateľným spôsobom.

Reagovať pohybom rúk na otázky.

Priebeh aktivity:

V prvej časti aktivity sme nacvičovali spôsoby, ako môžeme reagovať, keď nás niekto nahnevá. Uviedli sme, čo môžeme povedať bez toho, aby deti začali nadávať na spolužiaka a urážali ho. Nacvičovali sme používanie viet, ktorými sme vyjadrovali svoj hnev bez nadávok, ale aby ten druhý pochopil, čo nás vlastne nahnevalo.

Príklady výrokov, ktoré si deti postupne vyskúšali:

1. Hnev – záporné pocity ako reakciu na niečo čo sa stalo, môžeme vyjadriť aj takto:

Jakub, štvie ma, že sa predbiehaš (v rade na obed). Namiesto toho, aby sme mu vynadali a urážali ho.

Jakub, vadí mi, že mi berieš moje veci bez opýtania. Namiesto toho, aby sme kričali na neho a vynadali mu.

Jana, nepáči sa mi, keď mi skáčeš do reči. Namiesto, aby sme ju zahriakli Bud' ticho! Stále musíš každého prerušovať!

Poznámka:

Pri nácviku výrokov som musela dbať na to, aby ostatní žiaci nereagovali a nikoho nehodnotili a nekritizovali za minulé situácie.

Deti sa učili reagovať primeraným spôsobom aj napriek tomu, keď boli osočené. Primerane reagovali aj na situácie, keď boli osočené inými deťmi. Naučili sa reagovať vhodným spôsobom, keď ich niekto predbieha v rade na obed, alebo predbiehajú oni.

Vysvetlili: Prepáč, ponáhl'am sa. Musím stihnúť autobus. Mám krúžok a podobne. V iných prípadoch si natrénovali ospravedlnenie: Prepáč, netušil som, že ti to tak vadí.

Tieto a podobné vety, ktorými môžeme vhodne potlačiť prvotné napätie v komunikácii si deti samé v krátkych výstupoch pred ostatnými deťmi vyskúšali. (Tento nácvik sme potom uplatňovali aj na začiatku alebo na konci rôznych iných činností). Sledovala som, či deti, ktoré chcú vyjadriť svoje výhrady, hnev voči niekomu, naozaj používajú vety, ktorými dajú najavo svoj pocit z tejto udalosti, namiesto toho, aby rovesníkovi okamžite vynadali. Deti sa snažili uplatňovať v komunikácii naučené reakcie žiaducim spôsobom. Samozrejme, že v oddelení máme deti, ktoré sa tomu musia stále učiť.

2. Ocenenie: V ďalšej časti aktivity sme sa venovali pochvale a oceneniu. Pýtala som sa detí, ako často sú chválené. Kto ich chváli a oceňuje najviac. Či si myslia, že slovami chvály sa šetrí. Či by bolo vhodné chváliť viac. Z odpovedí detí som vyvodila záver, že každý jeden chce byť ocenený a chválený. Preto aj my touto aktivitou sme sa učili kladne reagovať na iných a oceniť ich za niečo, čo urobili dobre, vyzdvihnúť ich. Deťom som zdôraznila, že je dobré stále rozvíjať a precvičovať oceňovanie i pochvalu, aby zlepšili vzťahy medzi sebou navzájom a predchádzali hádkam a sporom.

Priblížila som deťom význam slova ocenenie. Sú to kladné pocity z nejakej udalosti alebo voči človeku, ktoré môžeme vyjadriť aj takto:

To som rád, že si mi nezabudol doniesť nálepky, kartičky.

Som rada, že si sa so mnou rozdelila s čokoládou.

Ďakujem, že si mi pomohol s projektom.

Zároveň deti reagovali na pochvalu a ocenenie. Napríklad: Rád som to urobil. Opäť sa rada podelím. Rado sa stalo.

Na záver aktivity, ktorú sme realizovali v kruhu, sa deti navzájom oceňovali. Napríklad: Jana, ďakujem, že si mi nosila domáce úlohy, keď som bola chorá. Tomáš, rád hrám s tebou futbal, lebo mi nahrávaš a pod.

Reflexia:

Deti, ktoré si mysleli, že sa ešte majú naučiť ovládať svoj hnev, zamávali rukami nad hlavou.

Deti, ktoré sa budú snažiť používať kladné výroky zatlieskali.

Deti, ktoré si myslia, že nešetria chválou, dupli nohami.

Záver aktivity:

V závere aktivity som vyzdvihla snahu detí naučiť sa vhodným spôsobom reagovať na konfliktné situácie, ktoré vznikajú denne v škole, v kolektíve, v ŠKD. Vyzdvihla som aj to, že si uvedomili, že je nutné napraviť svoje správanie a konanie. Poukázala som na to, že problémy, ktoré majú vplyv na atmosféru v našom oddelení je vhodné riešiť pomocou kladných výrokov, urovnávaním konfliktov a vzájomným oceňovaním a pochvalou.

Ponaučenie z aktivity: Nemáme hneď nadávať, pričom ten druhý si možno ani neuvedomí, čo urobil zle. Uvedomiť si, že opačný význam než rozčúlenie má v našom vzťahu k ostatným ľuďom pochvala a ocenenie.

Zhodnotenie aktivity:

Deti nemali problém poukázať na to, čo ich hnevá. Často som musela zasahovať, aby nedošlo k hádke, ale bola to zároveň príležitosť vysvetliť pokojným spôsobom čo ich hnevá. Taktiež nemali problém oceňovať svojich kamarátov, avšak veľmi sa nemali k oceneniu tých, ktorí im nejakým spôsobom ubližovali. Aj na základe priebehu aktivity vyplynula potreba venovať sa precvičovaniu reakcií na negatívne situácie, týkajúce sa vzťahov medzi deťmi, ale aj oceňovaniu sa navzájom.

3.6 Aktivita: Aj hry majú svoje pravidlá – Dopravné značky

Autor: Elena Lisá

Vek: 10 rokov

Čas trvania: 50 min.

Pomôcky: výkres, farbičky, fixky, nožnice

Ciel: Vysvetliť význam dodržiavania pravidiel v bežnom živote a vo vzťahoch medzi ľuďmi.

Prezentovať svoje zhotovené značky v oddelení.

Oceniť originálne nápady a stvárnenie pravidiel ako značky.

Vytvoriť značky na dodržiavanie pravidiel v oddelení.

Priebeh aktivity:

Riadená diskusia 10 min.

S deťmi som diskutovala o dopravných značkách. Pýtala som sa ich, ktoré poznajú, na čo nám slúžia, čo by sa stalo, keby sme dopravné značky nepoužívali. Potom sme nakreslili na tabuľu tri základné typy zvislých dopravných značiek a stručne popísali ich význam:

Výstražné značky

- majú tvar trojuholníka s výrazne červeným okrajom
- upozorňujú na možné nebezpečenstvo na ceste, napr. Pozor deti !

Zákazové značky

- majú tvar kruhu s červeným okrajom
- vyjadrujú zákazy, napr. Zákaz vjazdu !

Príkazové značky

- majú tvar kruhu, sú modré
- prikazujú vodičom a chodcom ako sa majú správať na ceste
- výnimku tvorí značka STOP! a Daj prednosť v jazde, napr. Cesta pre chodcov, Príkázaný smer jazdy.

Diskusiu som viedla tak, aby sa deti zamysleli nad zmyslom pravidiel nielen na cestách, ale i v živote. Opýtala som sa, aké pravidlá platia v škole, či aj v rodinách dodržia nejaké pravidlá, či aj vzťahy s kamarátmi sa riadia nejakými pravidlami.

Pravidlá, ktoré deti postupne uvádzali, sme zapisovali na baliaci papier. Nakoniec sme vyzdvihli najdôležitejšie univerzálne pravidlá v sociálnych vzťahoch, ktoré sme zapisovali na tabuľu.

Inštrukcie k činnosti: Deti pracovali v skupinách po dvoch. Ich úlohou bolo vymyslieť značky podľa typu dopravných značiek, ktoré mali nakresliť a do nich napísať obsah, čo znamenajú. Pri zhotovovaní značky si mohli pomôcť pripravenými maketami značiek.

Tvorba: Značky zhotovovali vo väčšom formáte. Hotové okraje značiek vyfarbili, vpísali text, ktorý si vymysleli. Deťom som bola nápomocná pri vyjadrení textu, ich nápadu, keď o to požiadali. Po ukončení aktivity sme značky dali pred seba do kruhu a rozprávali sme o nich, o ich dôležitosti pre formovanie vzťahov v skupine, pre dobrú atmosféru v oddelení. Nakoniec sme značky nalepili na veľký baliaci papier, ktorý sme dali na nástenku.

Príklady značiek: Zákaz skákať do reči! Zákaz nadávania si! Úsmevu vstup povolený! Stop vysmievaniu sa slabšiemu! Hračky pre všetkých. Veselé oddelenie.

3.7 Aktivita: Zakopeme bojovú sekeru

Autor: Elena Lisá

Vek: 10 rokov

Čas trvania: 50 min.

Pomôcky: obrázky indiánskych kmeňov, výkresy formátu A5, farbičky, papierové škatule, lepiaca páska, špagát, nožnice

Cieľ: Poukázať na situácie, ktoré mi prekážajú na správaní iných.

Prejaviť empatiu pre urovnanie vzťahov.

Napísať negatívne zážitky.

Priebeh aktivity:

Úvodný rozhovor 5 min.

Aktivitu som začala rozhovorom, pričom som vychádzala zo záujmu detí o živote severoamerických indiánskych kmeňov. Opýtala som sa, čo o nich vedia, či čítali nejakú knihu alebo videli film o ich rituáloch a pod. Pri rozhovore som využila pripravené obrázky.

Riadená diskusia 5 min

Riadená diskusia, bola vedená na základe poznatkov detí o vzájomných konfliktoch indiánskych kmeňov. Pýtala som sa, ako ich títo obyvatelia často riešili. Deti zaujali informácie, že k ukončeniu bojov mali indiáni zvláštny postup. Náčelníci znepriatelených kmeňov sa zišli, sadli si spoločne v indiánskom stane a dohodli sa na uzatvorení mieru. Symbolom jeho uzatvorenia bolo pre nich zakopanie bojovej sekery, čo znamenalo to, že ich staré spory sú zabudnuté, nikto ich nebude pripomínať a ľudia môžu znova žiť vedľa seba. Na záver jednanja svoju dohodu potvrdili fajkou mieru.

Deťom som prostredníctvom obrázka priblížila ako vyzerala takáto fajka a čo symbolizovala.

Fajka mala symbolizovať svet. Hlavičku mala z červeného kameňa – zem. V kameni bolo vytesané bizónie mláďa – zvieratá. Telo fajky bolo z dreva – rastliny a bolo na nej zavesených 12 pierok, ktoré symbolizovali vtáky. Fajčenie fajky malo zabezpečovať vyváženosť týchto „národov“, čiže zabezpečovať mier na Zemi. Fajka bola potrebná pri vykonávaní väčšiny rituálov. Všetky obrady, ktoré indiáni vykonávali, boli pre nich posvätné - museli ich dodržiavať. Prenášali sa tradíciami z pokolenia na pokolenie.

Potom nasledovala hlavná časť aktivity. Vyzvala som deti, aby si pripomenuli vzájomné spory, ktoré prežívali alebo prežívajú. Zdôraznila som skutočnosť, že zvlášť pri dlhodobých neriešených konfliktoch, ktoré sa ťahajú veľmi dlho, deti proti sebe bojujú, než by už vedeli prečo a kto vlastne hádku začal.

Inštruktáž a priebeh aktivity:

Aktivita začala tým, že každý zapísal na lístok krivdu, ktorú cítil, popísal situáciu, v ktorej mu niekto ublížil, ako sa sám domnieval, čokoľvek, čo ho opakovane rozčuľovalo. Popisovali aj krivdu, urážku, ktorej sa dopustili, za ktorú sa chceli niekomu ospravedlniť. Uvádžali aj hádky, kvôli ktorým sa s niekým prestali rozprávať a chceli to napraviť.

Potom sa všetci spoločne posadili do kruhu. Do stredu sme umiestnili „vojnovú“ škatuľu, do ktorej patrili všetok hnev, vzájomné nepriateľstvo a pocity urazenosti. Postupne deti prečítali svoje lístky nahlas. Keď takto všetci vyjadrili svoj hnev alebo sa k niečomu priznali, škatuľu sme starostlivo zavreli, zalepili a zviazali. O obsahu škatule sme už nediskutovali.

Na záver sa všetci v kruhu chytili za ruky a nahlas si spoločne povedali „prepáč“.

Hnev bol odložený, zavretý, zbavili sme sa ho. Zmierili sme sa, navzájom sme si odpustili, viac sme sa k tomu nevracali. Mali sme tak pred sebou nový začiatok, novú šancu pre všetkých. Deťom som povedala, že škatuľu namiesto nich „zakopem“, tak ako to robili indiáni s bojovou sekerou.

Aktivitu som zakončila vetou:

„Keď si nepriznáš svoju chybu, urobíš ďalšiu.“ / Čínske príslovie /

Reflexia:

Spomenuli ste si hneď na krivdy, ktoré ste zažili?

Uľavilo sa vám po tejto aktivite?

Je správne riešiť konflikty hneď?

Dajú sa riešiť konflikty aj pokojnou cestou, bez násilia?

Čo sa stane, keď sa konflikty neriešia?

Pomôže riešenie konfliktov pre spokojnosť v našom oddelení?

Kto sa chce cítiť spokojne, príjemne v našom oddelení?

Môžeme to spoločne docieľiť?

Ako sa vám páčila aktivita? Chceli by ste vyjadriť svoje dojmy?

Táto aktivita dala priestor na uvedomenie si, že ak vznikne nejaký spor, hádka, je nutné ju vyriešiť, aby sme nezotrvali v konflikte, ktorý následne vplýva na klímu oddelenia a vzťahy medzi deťmi. Poskytla priestor na diskusiu o mechanizme riešenia konfliktov.

Zhodnotenie aktivity: Deti slušnou formou pomenovali konflikty, ktoré medzi nimi vznikli, opísali správanie, ktorým im iné deti ubližovali. Musela som dávať pozor, aby deti nereagovali útočne na obvinenia a navrhovala som spolu s nimi riešenia, ktoré uspokojia obidve strany.

Môžem skonštatovať, že deti aktivita zaujala, zapojili sa do nej všetci zúčastnení, avšak ešte po ukončení som niektoré deti musela upozorňovať, že bojová sekera je už zakopaná a už sa ku minulým konfliktom nevraciam, že sme si odpustili. Aktivita nám dala príležitosť spory slušne, civilizovane vyriešiť.

Poznámka: Je potrebné rozlišovať medzi drobnými spormi, ktoré môžeme riešiť touto aktivitou alebo šikanovaním, na ktoré už slovo prepáč nestačí, ale vyžaduje komplexne riešenie za pomoci odborníkov.

Záver z aktivít:

Aktivity na zlepšenie klímy v mojom oddelení som vyberala také, ktoré najviac vyhovovali mojim potrebám a požiadavkám, ako som ich v mojom oddelení identifikovala. Deti si zvykli na rozhovory v kruhu, ktoré sme realizovali takmer denne. Prínosom bolo okrem rozvíjania sociálnych zručností aj rozvíjanie komunikačných zručností detí.

Všetky aktivity mali charakter hry, boli tvorivé a deťom blízke a prostredníctvom zážitku im pomáhali rozvíjať kamarátske vzťahy, pozitívne ovplyvňovali ich spokojnosť v našom oddelení a psychickú pohodu. Pri aktivitách som získavala tiež nové informácie o deťoch, ktoré mi následne poslúžili ako ďalšie námety pre moju prácu pri zlepšovaní medziľudských vzťahoch v našej skupine.

Efektivita aktivít závisela od môjho prístupu k deťom a na vytvorení dobrej atmosféry v oddelení. Samozrejme, bolo potrebné dodržiavať aj vytýčené pravidlá a to najmä pri skupinovej práci. Snažila som sa vytvoriť uvoľnenú a hravú atmosféru, ktorá kládla zároveň dôraz na bezpečnosť a rešpektovanie sa. Pri aktivitách som dbala na pravidlá ako nekritizovať názory detí, nemoralizovať, neposmievať sa, pričom sa to snažíme dodržiavať pri každej činnosti a aktivitách v školskom klube detí.

Pri realizovaných aktivitách, som sa snažila, aby sa deti do aktivít zapájali dobrovoľne a tvorivo. Pre aktívne zapájanie sa detí som využívala pochvalu, a to čo najčastejšie, pretože naozaj najviac prispievala k pozitívnej motivácii detí a ich tvorivej činnosti.

Na zmeny postojov detí mala preukázateľný vplyv aj práca v skupinách, ktorá ovplyvňovala správanie jednotlivcov. Potrebné však bolo vždy jasne definovať cieľ ako aj udržiavať atmosféru emočného prijatia. Ocenila som, že každý sa chcel vyjadriť k spoločnej práci. Ako vychovávateľka som upevňovala vzťahy detí pozitívnou spätnou väzbou a oceňovaním spolupráce v skupine.

Na zlepšenie vzťahov medzi deťmi som často využívala pohybové aj športové hry, ktoré boli uvoľnením napätia a stresu. Najviac sa im tešili chlapci, pričom pri týchto hrách sme opakovane trénovali vhodné správanie a rešpektovanie sa navzájom.

ZÁVER

V práci som sa zaoberala vplyvom aktivít na zlepšenie klímy v školskom klube detí. Vyplynulo z nej, že klíma školského klubu detí je významnou emocionálnou záležitosťou. Na základe mojich zistení som dospela k záveru, že oddelenie školského klubu detí musí byť miestom, v ktorom sa deti cítia príjemne, sú spokojné, vytvárajú medzi sebou priateľské vzťahy, činnosť je pre nich zaujímavá a nenáročná a učia sa spolupracovať a pomáhať si.

Preto odporúčam vychovávateľom venovať pozornosť klíme v oddelení ŠKD a to tak, že ju budú pravidelne merať a vyhodnocovať. Na základe zistení tak dostanú odpovede aké sú deti, prečo sú také, aké by mali byť. Je na ich pedagogickom majstrovstve ako si s tým poradia, aké metódy a formy práce využijú k zlepšeniu klímy.

Mne sa osvedčili aktivity k ovplyvňovaniu postojov detí zamerané na spoluprácu, riešenie konfliktov a utváranie priateľských vzťahov, ale aj každodenné rozhovory s deťmi, pri ktorých riešime aktuálne problémy a hľadáme spoločné východiská.

Napriek hľadaniu a realizácii vhodnej stratégie, pri našej náročnej práci si nemôžeme robiť ilúzie, že eliminujeme všetky negatívne postoje a vzťahy v oddelení ŠKD. Vieme, že deti prichádzajú z rozličného sociálneho prostredia a to, čo odpozorujú doma, vnášajú do života oddelenia, v ktorom trávajú mimoškolský čas. Ale cez to všetko, nedajme sa odradiť a hľadáme cestu k pozitívnej zmene.

Predkladaná OPS obsahuje aktivity, ktoré môžu využívať pedagógovia pri zmiernovaní agresívnych prejavov detí, v optimalizovaní vzťahov medzi nimi, k zvyšovaniu tolerancie, sebavedomia, schopnosti zdravého seba presadenia.

Verím, že pre Vás, ktorí pôsobíte v školských zariadeniach a máte možnosť pozitívne ovplyvňovať klímu v detských kolektívoch, bude prínosom a inšpiráciou.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. HÁJEK, B. a kol.: 2007. Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-233-1.
2. LAŠEK, J. : 2007. Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-980-9
3. LISÁ, E.: 2010. Hry k rozvoji sociálních kompetecí žáku 1.stupně ZŠ. Praha : Portal, 2010. ISBN 978-80-7367-746-6
4. MAREŠ, J. a kol.: 2001. Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN 978-80-87652-89-3.